

Fattigdom, kyrkans roll och framtiden

Magnus Karlsson, professor, Centrum för civilsamhällesforskning

Vad är fattigdom?

- Relativ fattigdom
- Absolut fattigdom
- *Låg ekonomisk standard – Hushållets disponibla inkomst är under 60 procent av medianvärdet*
- *Materiell och social deprivation – Att inte ha råd med utgifterna förminst fem av tretton utpekade poster. Till exempel att inte kunna betala för oförutsedda utgifter, tillräcklig uppvärmning av bostaden eller delta i sociala aktiviteter som kostar pengar.*
- **Har definitioner betydelse?**

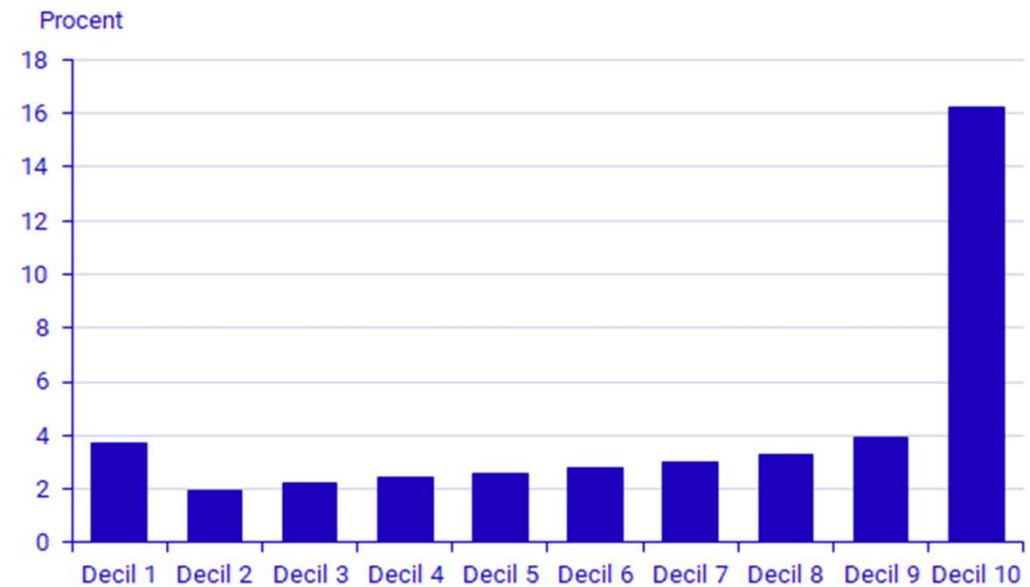
SCB om fattigdom

- Uppskattningsvis 4 procent av Sveriges befolkning levde under 2019 i materiell och social fattigdom, enligt EU:s definition. Det motsvarar ungefär 400 000 personer.
- Sverige, Finland och Nederländerna är de länder i EU som redovisar minst andel av befolkningen i materiell och social fattigdom för 2019.
- Närmare 1,7 miljoner människor i Sverige bor i hushåll som saknar kontantmarginal, alltså förmågan att betala en oförutsedd utgift på minst 13 000 kronor. (2023)
- Sverige är ett av länderna i EU med störst skillnad mellan inrikes- och utrikesfödda när det gäller materiell och social fattigdom

Ökade inkomstskillnader

- Ojämligheten ökar tydligt i Sverige – från en låg nivå
- Vad är skillnaden mellan fattigdom och ojämlikhet?

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomster-och-skatter-for-individer-och-hushall-2021/>

Vad är kyrkans roll i relation till fattigdom?

En titt bakåt och framåt

MARIE
CEDERSCHIÖLD
HÖGSKOLA

Vilken kyrka?

- Den svenska statskyrkan
- Diakoniinstitutionerna
- Frikyrkorna
- Andra trossamfund

Kyrkans historiska välfärdsroll – några förutsättningar

- Den lutherska prästen har representerat både Gud och kungen sedan 1500-talet
- Hustavlan delade samhället i tre stånd: Läroståndet, Överhetsståndet och Hushållsståndet
- Prästen var språkrör mellan det centrala (kungen) och det lokala (allmogen) och utövade social kontroll
- Sverige var påfallande homogent ifråga om religion, språk och etnicitet

Kyrkornas historiska välfärdsinsatser – några nedslag

- Ideologi och organisatorisk infrastruktur
- Fattigvård (skildes formellt från kyrkan 1862, men informellt tidigare)
- Folkskola (Kyrkolag 1686, Folkskolestadga 1842)
- Folkbokföring (social kontroll?)
- Prästen ordförande för det lokala självstyret

Välgörenhet och rättigheter

- Lokal, religiöst motiverad välgörenhet mot professionalisering, standardisering och sekularisering
- "Det är icke Staten, som kan kräva, det är samvetet, som ålägger, att den nödställda bispringes" (prosten Hallström 1923)
- "Vad jag tror nu överallt konstateras är en förskjutning inom diakonin från det mer massiva socialarbetet, från sjukvård, anstaltsvård, etc., som samhället söker organisera jämlikt för oss alla, till alltmer av en djup dimensionell, personligt uppsökande, själavårdande kontakt med enskilda människors behov." (Statsråd Alva Myrdal 1971)
- Det nordiska kollektiva ansvaret: Är de nordiska socialdemokratiska partierna ett resultat av sekulariserad lutherdom snarare än demokratiserad socialism? (Uffe Østergard, 1997)

Kyrkan nu och i framtiden?

- En välfärdsproducent?
- En ersättning för välfärdsstaten?
- En rättighetsförespråkare?
- **En viktig nisch-aktör när det gäller icke-mottagare?**
- **Ett rum?**
- **En mötesplats i ett religiöst, språkligt och etniskt heterogent samhälle**

Referenser

- Christiansson, E (opubl). Religion och civilsamhälle i Sverige – ett historiskt perspektiv
- Linde, Stig (2016). *Välfärd och kyrka - underlag för reflektion: ingående i Svenska kyrkans forskningsenhets projekt "I vems tjänst?"*. Uppsala: Svenska kyrkans forskningsenhet
- Uslaner, Eric M. & Rothstein, Bo (2012). *Mass Education, State-Building and Equality: Searching for the Roots of Corruption [Elektronisk resurs]*.
- Westberg, J. (2017). *Folkskolestadgan 175 år: Vad innebar den? I Vägval i skolans historia, (4): 1-7.*

Magnus Karlsson, professor
magnus.karlsson@mchs.se

Följ oss på sociala medier

www.mchs.se